

Instytut Pamięci Narodowej - Łódź

<https://lodz.ipn.gov.pl/pl6/aktualnosci/118994,XII-edycja-akcji-Zapal-znicz-pamieci-25-pazdziernika-2020.html>
26.04.2024, 08:57

XII edycja akcji „Zapal znicz pamięci” - 25 października 2020

Zapal znicz pamięci w miejscach zbrodni dokonanych przez Niemców w ramach Operacji Tannenberg i „politycznego oczyszczania gruntu” w pierwszych miesiącach II wojny światowej. Uczcij pamięć ok. 40 000 przedstawicieli polskich warstw przywódczych, którzy zostali zamordowani na terenach II RP wcielonych w 1939 r. do III Rzeszy: w Wielkopolsce, regionie łódzkim, na Pomorzu, Kujawach i Górnym Śląsku. Operacja Tannenberg to kryptonim niemieckiej operacji eksterminacyjnej skierowanej przeciwko polskim warstwom przywódczym na początku II wojny światowej. Tylko do końca 1939 r. Niemcy wymordowali na terenach wcielonych do III Rzeszy prawie 40 000 polskich obywateli.

**ZAPAL
ZNICZ
PAMIĘCI**

INSTITUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**25.10
2020**
XII edycja akcji
medialno - edukacyjnej

Zapal znicz pamięci w mijających zbrodni dokonanych przez Niemców w ramach Operacji Tarnobrzeg i „politycznego oczyszczenia gruntu” w pierwszych miesiącach II wojny światowej. Uczcij pamięć ok. 40 000 przedstawicieli polskich warstw przywódczych, którzy zostali zamordowani na terenach II RP w latach 1939 r. do III Rzeszy: w Wielkopolsce, regionie Mazkim, na Pomorzu, Kujawach i Górnym Śląsku.

ZRÓB ZDJĘCIE
dokumentujące akcję
i prześlij je na adres:
zapalnizcpamieci@ipn.gov.pl*

Partnerzy medialni: Radio Polska, Polskie Radio Lublin, P:K, ZOB, DZIŚNIE.PL

**ZAPAL
ZNICZ
PAMIĘCI**

INSTITUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**25.10
2020** XII edycja akcji
medialno - edukacyjnej

Edmund BARANOWSKI (pierwszy z lewej)
(1886–1939)

Aptekarz, powstaniec wielkopolski. Studiował farmację w Monachium i Lipsku. W latach 20-tych XX w. był właścicielem nagrodzonej wytwórni leków w Grudziądzu. Prowadził aptekę w Łosinie a później w Hajdukach Wielkich (obecnie dzielnica Chorzowa). Był posłem na Sejm RP II kadencji z ramienia Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji. Ochotnik Pomorskiej Organizacji Wojskowej, działacz Związku Powstańców i Wojsków na Pomorzu, Polskiego Związku Zachodniego na Śląsku oraz Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Według jednej z wersji we wrześniu 1939 r. jako porucznikowi rezerwy 75 Pułku Piechoty WP powierzono mu objęcie samoobrony Świętochłowic i Chorzowa-Bałowego. Nie brał jednak udziału w walkach. Po wycofaniu się polskiego wojska i władz, Edmund Baranowski pozostał na miejscu i kierował Strażą Obywatelską stworzoną, aby strzec mienia publicznego i prywatnego osób ewakuowanych ze Śląska. Wkrótce został aresztowany przez Niemców w swoim mieszkaniu jako członek miejscowej, patriotycznej elity. Przewieziono go do Katowic i rozstrzelano w masowej egzekucji przy Rynku 4 września 1939 r.

**ZAPAL
ZNICZ
PAMIĘCI**

INSTITUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**25.10
2020**
XII edycja akcji
medialno - edukacyjnej

Zapal znicz pamięci w mijających zbrodni dokonanych przez Niemców w ramach Operacji Tarnobrzeg i „politycznego oczyszczenia gruntu” w pierwszych miesiącach II wojny światowej. Uczcij pamięć ok. 40 000 przedstawicieli polskich warstw przywódczych, którzy zostali zamordowani na terenach II RP w latach 1939 r. do III Rzeszy: w Wielkopolsce, regionie Mazkim, na Pomorzu, Kujawach i Górnym Śląsku.

ZRÓB ZDJĘCIE
dokumentujące akcję
i prześlij je na adres:
zapalnizcpamieci@ipn.gov.pl*

Partnerzy medialni: Radio Polska, Polskie Radio Lublin, P:K, ZOB, DZIŚNIE.PL

**ZAPAL
ZNICZ
PAMIĘCI**

INSTITUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**25.10
2020** XII edycja akcji
medialno - edukacyjnej

Edmund BARANOWSKI (pierwszy z lewej)
(1886–1939)

Aptekarz, powstaniec wielkopolski. Studiował farmację w Monachium i Lipsku. W latach 20-tych XX w. był właścicielem nagrodzonej wytwórni leków w Grudziądzu. Prowadził aptekę w Łosinie a później w Hajdukach Wielkich (obecnie dzielnica Chorzowa). Był posłem na Sejm RP II kadencji z ramienia Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji. Ochotnik Pomorskiej Organizacji Wojskowej, działacz Związku Powstańców i Wojsków na Pomorzu, Polskiego Związku Zachodniego na Śląsku oraz Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Według jednej z wersji we wrześniu 1939 r. jako porucznikowi rezerwy 75 Pułku Piechoty WP powierzono mu objęcie samoobrony Świętochłowic i Chorzowa-Bałowego. Nie brał jednak udziału w walkach. Po wycofaniu się polskiego wojska i władz, Edmund Baranowski pozostał na miejscu i kierował Strażą Obywatelską stworzoną, aby strzec mienia publicznego i prywatnego osób ewakuowanych ze Śląska. Wkrótce został aresztowany przez Niemców w swoim mieszkaniu jako członek miejscowej, patriotycznej elity. Przewieziono go do Katowic i rozstrzelano w masowej egzekucji przy Rynku 4 września 1939 r.

ZAPAL ZNICZ PAMIĘCI

25.10
2020 XII edycja akcji
medialno - edukacyjnej

Stefan BURSCHÉ (1887-1940)

Urodził się w Wiskitkach, nieopodal Żyrardowa. Jego ojciec, Juliusz był superintendentem Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Królestwie Polskim i II RP, zapisując piękną kartę w historii rodu poprzez szereg działań na rzecz zwłazania mieszkających w kraju ewangelików z Polską. W tym samym czasie Stefan, po studiach w Darmstadt w Niemczech oraz w Grazu w Austrii, uzyskał dyplom inżyniera i idąc w ślady wywodzącej się z rodziny fabrykantów matki, Amalii z domu Kruschke, sam również wszedł na rzecz lokalnej społeczności, m.in. w Ochotniczej Straży Ogniowej i Rodzie Szpitalnej. Był zapalonym turystą, miłośnikiem gór, członkiem towarzystw terenicznych, sportowych i krajoznawczych. Wycieczki łączył z drugą pasją – fotografią. Pozostawił po sobie ponad 800 negatywów dokumentujących nie tylko życie rodzinne, ale także piękno polskiej, przede wszystkim górskiej przyrody. Po wybuchu II wojny światowej, mimo niemieckich korzeni, Stefan Burschke odmówił podpisania wiązanki, a za swoją prepołską postawę – podobnie jak ojciec – zapłacił życiem. Został aresztowany przez gestapo, a następnie rozstrzelany w egzekucji w lasach kuźnierskich. Miejsce jego pochówku pozostaje nieznaną. Symboliczny grób Stefana Burschego znajduje się na cmentarzu Ewangelicko-Augsburskim przy ul. Młynarskiej w Warszawie.

Fotografia ze zbiorów rodzinnych

ZAPAL ZNICZ PAMIĘCI

25.10
2020 XII edycja akcji
medialno - edukacyjnej

„
Widzę go. To on.
Zabili go. Nie rusza się
tatuś nasz.

Kazimierz Hajnowicz-Kaschka (Łódź)

Mieczysław HEJNOWICZ (1890-1939)

Właściciel młyna w Gostyniu, powstaniec wielkopolski, działacz społeczno-polityczny. Członek tajnego Komitetu Obywatelskiego w 1918 r. W latach 1919-1921 pracownik starostwa powiatowego oraz radny Rady Miejskiej w Gostyniu. Członek zarządu Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, Towarzystwa Czytelni Ludowych, Akcji Katolickiej, Związku Towarzystw Przemysłowych i Rzemieślniczych, a także prezes Związku Młynarzy Wielkopolskich i Związku Ludowo-Narodowego w Gostyniu. Od 1928 r. organizator i prezes Stronnictwa Narodowego na terenie powiatu. Po wybuchu II wojny światowej udał się do Dolska, a następnie Sompina, gdzie organizował obronę przed Niemcami. W Brdowie z rozkazu władz wojskowych pełnił funkcję komendanta. Detonował do Kutna, skąd w obawie przed niewolą niemiecką wrócił do Gostynia. Po powrocie do domu rodzinnego został aresztowany przez Niemców i dwa dni później rozstrzelany w publicznej egzekucji 27 października 1939 r. na rynku miejskim w Gostyniu. Razem z nim zginął jego brat Józef.

Fotografia ze zbiorów Muzeum w Gostyniu

ZAPAL ZNICZ PAMIĘCI

25.10
2020 XII edycja akcji
medialno - edukacyjnej

Stefan BURSCHÉ (1887-1940)

Urodził się w Wiskitkach, nieopodal Żyrardowa. Jego ojciec, Juliusz był superintendentem Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Królestwie Polskim i II RP, zapisując piękną kartę w historii rodu poprzez szereg działań na rzecz zwłazania mieszkających w kraju ewangelików z Polską. W tym samym czasie Stefan, po studiach w Darmstadt w Niemczech oraz w Grazu w Austrii, uzyskał dyplom inżyniera i idąc w ślady wywodzącej się z rodziny fabrykantów matki, Amalii z domu Kruschke, sam również wszedł do świata przemysłu. Podjął pracę w Towarzystwie Akcyjnym Józef John w Łodzi, następnie w Towarzystwie Akcyjnym Wyrzobów Bawelińskich Ludwika Geysera, by wreszcie objąć stanowisko członka dyrekcji w państwowej przedsiębiorstwie bawełny „Krusche i Tander”. Prowadził aktywną działalność na rzecz lokalnej społeczności, m.in. w Ochotniczej Straży Ogniowej i Rodzie Szpitalnej. Był zapalonym turystą, miłośnikiem gór, członkiem towarzystw terenicznych, sportowych i krajoznawczych. Wycieczki łączył z drugą pasją – fotografią. Pozostawił po sobie ponad 800 negatywów dokumentujących nie tylko życie rodzinne, ale także piękno polskiej, przede wszystkim górskiej przyrody. Po wybuchu II wojny światowej, mimo niemieckich korzeni, Stefan Burschke odmówił podpisania wiązanki, a za swoją prepołską postawę – podobnie jak ojciec – zapłacił życiem. Został aresztowany przez gestapo, a następnie rozstrzelany w egzekucji w lasach kuźnierskich. Miejsce jego pochówku pozostaje nieznaną. Symboliczny grób Stefana Burschego znajduje się na cmentarzu Ewangelicko-Augsburskim przy ul. Młynarskiej w Warszawie.

Fotografia ze zbiorów rodzinnych

ZAPAL ZNICZ PAMIĘCI

25.10
2020 XII edycja akcji
medialno - edukacyjnej

„
Widzę go. To on.
Zabili go. Nie rusza się
tatuś nasz.

Kazimierz Hajnowicz-Kaschka (Łódź)

Mieczysław HEJNOWICZ (1890-1939)

Właściciel młyna w Gostyniu, powstaniec wielkopolski, działacz społeczno-polityczny. Członek tajnego Komitetu Obywatelskiego w 1918 r. W latach 1919-1921 pracownik starostwa powiatowego oraz radny Rady Miejskiej w Gostyniu. Członek zarządu Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, Towarzystwa Czytelni Ludowych, Akcji Katolickiej, Związku Towarzystw Przemysłowych i Rzemieślniczych, a także prezes Związku Młynarzy Wielkopolskich i Związku Ludowo-Narodowego w Gostyniu. Od 1928 r. organizator i prezes Stronnictwa Narodowego na terenie powiatu. Po wybuchu II wojny światowej udał się do Dolska, a następnie Sompina, gdzie organizował obronę przed Niemcami. W Brdowie z rozkazu władz wojskowych pełnił funkcję komendanta. Detonował do Kutna, skąd w obawie przed niewolą niemiecką wrócił do Gostynia. Po powrocie do domu rodzinnego został aresztowany przez Niemców i dwa dni później rozstrzelany w publicznej egzekucji 27 października 1939 r. na rynku miejskim w Gostyniu. Razem z nim zginął jego brat Józef.

Fotografia ze zbiorów Muzeum w Gostyniu

**ZAPAL
ZNECZ
PAMIĘCI** 25.10 2020 XII edycja akcji medialno - edukacyjnej

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

**„Wybacz córeczko, że cię wykształciłem.”
I wykonało się. Miałam dwadzieścia
cztery lata. Nie ocalałam
prowadzona na rzeź.**

„Nieocalona” Pomnik Teodozji Łapkiewicz

**Teodozja ŁAPKIEWICZ
(1915–1939)**

Nauczycielka, mieszkanka Rypina. Uczęszczała do Gimnazjum Państwowego im. hetmanowej Reginy Zółkiewskiej w Płocku. Dalszą naukę kontynuowała na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie uzyskała tytuł magistra w 1937 r. Przed wybuchem II wojny światowej rozpoczęła pracę jako nauczycielka w Gimnazjum Miejskim w Rypinie. Po wkroczeniu Niemców do miasta została aresztowana w drugiej połowie października 1939 r. przez Selbstschutz Westpreussen (miejscowych Niemców) jako „element antyniemiecki”. Osadzono ją w cieszącym się złą sławą tzw. „Domu Kaźni”, siedzibie gestapo i Selbstschutzu, gdzie dokonywano nieludzkich tortur. Będąc w więzieniu została brutalnie pobita i zgwałcona, a następnie wypuszczona. Wróciła do domu i opowiedziała rodzicom o tragicznych przeżyciach. Ponownie ją zatrzymano. Została zabita 5 listopada 1939 r. przez Hermana Knieffala – oficera SS. Ciało Teodozji zostało wywiezione do lasów skrwilańskich. Po wojnie jej zwłoki zostały ekshumowane i pochowane w rodzinnym grobie. Aby upamiętnić Teodozję Łapkiewicz jej rodzina napisała wiersz „Nieocalona” w nawiązaniu do utworu Tadeusza Różewicza „Ocalony”.

Fotografia ze zbiorów Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej w Rypinie

**ZAPAL
ZNECZ
PAMIĘCI** 25.10 2020 XII edycja akcji medialno - edukacyjnej

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

**Hipolit ROSZCZYŃSKI
(1897 – 1939)**

Działacz społeczno – polityczny, rotmistrz rezerwy 18. Pułku Ułanów Pomorskich, od 1934 r. wójt Rumii Żogórze. W okresie nauki w gimnazjum w Wejherowie członek organizacji filomackiej. W czasie I wojny światowej służył w wojsku niemieckim. Po powrocie z frontu osiadł w rodzinnej Łęczycy. Angażował się w działalność lokalnych polskich organizacji paramilitarnych. W 1919 r. przedostał się do Torunia i wstąpił do Wojska Polskiego. Służył w 4. Pułku Ułanów Nadwiślańskich w Poznaniu (od lutego 1920 r. 18. Pułk Ułanów Pomorskich). Brał udział w przejmowaniu Pomorza z rąk niemieckich w 1920 r. Wrzesień 1920 r. Pułkiem walczył w wojnie polsko – bolszewickiej. Odznaczony Krzyżem Walecznych i Virtuti Militari V kl. Po odejściu z wojska w 1922 r. powrócił na Pomorze i zajął się działalnością społeczno – polityczną. Członek kółek rolniczych, angażował się w działalność samorządu terytorialnego. Został aresztowany przez Niemców 12 września 1939 r. Przechowywano go m. in. w sądzie w Gdyni i więzieniu w Wejherowie, a następnie rozstrzelano w Piałnicy 11 listopada 1939 r. w czasie ekshumacji w 1946 r. Jego zwłoki zostały rozpoznane przez żonę. Został uroczystie pochowany na cmentarzu w Rumli.

Fotografia ze zbiorów Muzeum Pomorskiego i Muzeum Książki w Pomorzynie w Wejherowie

**ZAPAL
ZNECZ
PAMIĘCI** 25.10 2020 XII edycja akcji medialno - edukacyjnej

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

**„Wybacz córeczko, że cię wykształciłem.”
I wykonało się. Miałam dwadzieścia
cztery lata. Nie ocalałam
prowadzona na rzeź.**

„Nieocalona” Pomnik Teodozji Łapkiewicz

**Teodozja ŁAPKIEWICZ
(1915–1939)**

Nauczycielka, mieszkanka Rypina. Uczęszczała do Gimnazjum Państwowego im. hetmanowej Reginy Zółkiewskiej w Płocku. Dalszą naukę kontynuowała na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie uzyskała tytuł magistra w 1937 r. Przed wybuchem II wojny światowej rozpoczęła pracę jako nauczycielka w Gimnazjum Miejskim w Rypinie. Po wkroczeniu Niemców do miasta została aresztowana w drugiej połowie października 1939 r. przez Selbstschutz Westpreussen (miejscowych Niemców) jako „element antyniemiecki”. Osadzono ją w cieszącym się złą sławą tzw. „Domu Kaźni”, siedzibie gestapo i Selbstschutzu, gdzie dokonywano nieludzkich tortur. Będąc w więzieniu została brutalnie pobita i zgwałcona, a następnie wypuszczona. Wróciła do domu i opowiedziała rodzicom o tragicznych przeżyciach. Ponownie ją zatrzymano. Została zabita 5 listopada 1939 r. przez Hermana Knieffala – oficera SS. Ciało Teodozji zostało wywiezione do lasów skrwilańskich. Po wojnie jej zwłoki zostały ekshumowane i pochowane w rodzinnym grobie. Aby upamiętnić Teodozję Łapkiewicz jej rodzina napisała wiersz „Nieocalona” w nawiązaniu do utworu Tadeusza Różewicza „Ocalony”.

Fotografia ze zbiorów Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej w Rypinie

**ZAPAL
ZNECZ
PAMIĘCI** 25.10 2020 XII edycja akcji medialno - edukacyjnej

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

**Hipolit ROSZCZYŃSKI
(1897 – 1939)**

Działacz społeczno – polityczny, rotmistrz rezerwy 18. Pułku Ułanów Pomorskich, od 1934 r. wójt Rumii Żogórze. W okresie nauki w gimnazjum w Wejherowie członek organizacji filomackiej. W czasie I wojny światowej służył w wojsku niemieckim. Po powrocie z frontu osiadł w rodzinnej Łęczycy. Angażował się w działalność lokalnych polskich organizacji paramilitarnych. W 1919 r. przedostał się do Torunia i wstąpił do Wojska Polskiego. Służył w 4. Pułku Ułanów Nadwiślańskich w Poznaniu (od lutego 1920 r. 18. Pułk Ułanów Pomorskich). Brał udział w przejmowaniu Pomorza z rąk niemieckich w 1920 r. Wrzesień 1920 r. Pułkiem walczył w wojnie polsko – bolszewickiej. Odznaczony Krzyżem Walecznych i Virtuti Militari V kl. Po odejściu z wojska w 1922 r. powrócił na Pomorze i zajął się działalnością społeczno – polityczną. Członek kółek rolniczych, angażował się w działalność samorządu terytorialnego. Został aresztowany przez Niemców 12 września 1939 r. Przechowywano go m. in. w sądzie w Gdyni i więzieniu w Wejherowie, a następnie rozstrzelano w Piałnicy 11 listopada 1939 r. w czasie ekshumacji w 1946 r. Jego zwłoki zostały rozpoznane przez żonę. Został uroczystie pochowany na cmentarzu w Rumli.

Fotografia ze zbiorów Muzeum Pomorskiego i Muzeum Książki w Pomorzynie w Wejherowie

W tym roku w szczególności przypominamy pięć postaci:

- **Mieczysława Hejnowicza** (1890–1939), właściciela młyna w Gostyniu, powstańca wielkopolskiego, działacza społeczno-politycznego, rozstrzelanego przez Niemców 21 października 1939 r. w publicznej egzekucji na rynku miejskim w Gostyniu.
- **Teodozję Łapkiewicz** (1915–1939), młodą nauczycielkę z Gimnazjum Miejskiego

w Rypinie, torturowaną, zgwałconą, a następnie zamordowaną 5 listopada 1939 r. przez oficera SS Hermana Knieffala.

- **Edmunda Baranowskiego** (1886–1939), aptekarza, powstańca wielkopolskiego, aresztowanego przez Niemców w swoim mieszkaniu i zamordowanego 4 września 1939 r. w Katowicach w masowej egzekucji.
- **Stefana Burschego** (1887–1940), przemysłowca, działacza społecznego w Pabianicach, aresztowanego przez gestapo, a następnie rozstrzelanego za odmowę podpisania volkslisty i propolską postawę w egzekucji w lasach lućmierskich.
- **Hipolita Roszczynialskiego** (1897–1939), działacza społeczno-politycznego, rotmistrza 18 Pułku Ułanów Pomorskich, wójta Rumii Zagórza rozstrzelanego w Piaśnicy 11 listopada 1939 r.

Więcej informacji na stronie:

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/118232,XII-edycja-akcji-Zapal-znicz-pamieci-25-pazdziernika-2020.html>

Zachęcamy do zapoznania się z ideą akcji oraz postaciami z poszczególnych regionów przedstawionymi w folderze oraz na grafikach przygotowanych przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Poznaniu, przy współpracy z IPN w Gdańsku, Katowicach i Łodzi oraz Delegaturą IPN w Bydgoszczy.

Zachęcamy do zrobienia zdjęcia w miejscu pamięci i przesłania go na adres: zapalzniczpamieci@ipn.gov.pl

Akcja medialno-edukacyjna „Zapal znicz pamięci” to wspólny projekt pięciu Oddziałowych Biur Edukacji Narodowej IPN, Radia Poznań oraz lokalnych rozgłośni radiowych. Celem akcji jest upamiętnienie polskich obywateli II RP, zamordowanych przez Niemców w pierwszych miesiącach II wojny światowej.

Partnerem medialnym jest portal dzieje.pl. Akcja odbywa się pod patronatem honorowym Marszałka Województwa Wielkopolskiego.

Koordynator ponadregionalny:

Marta Szczesiak-Ślusarek, marta.szczesiak-slusarek@ipn.gov.pl, tel. (61) 835 69 57

Koordynatorzy regionalni:

Poznań: Tomasz Cieślak, tomasz.cieslak@ipn.gov.pl, tel. (61) 835 69 53, dr Izabella Kopczyńska, izabella.kopczynska@ipn.gov.pl, tel. (61) 835 69 54

Gdańsk: dr Barbara Męczykowska, barbara.meczykowska@ipn.gov.pl, (58) 668 49 08

Bydgoszcz: Mirosław Sprenger, miroslaw.sprenger@ipn.gov.pl, (52) 321 55 27

Katowice: Michał Miwa-Młot, michal.miwa-mlot@ipn.gov.pl, (32) 207 07 12

Łódź: Artur Ossowski, artur.ossowski@ipn.gov.pl, (42) 201 46 62

[Klauzula informacyjna dotycząca przetwarzania danych osobowych w związku z uczestnictwem w wydarzeniu organizowanym przez Instytut Pamięci Narodowej](#)